

KAMERAADSCHAP & TEAMWORK

DE DIENSTPLICHT WAS ZO SLECHT NOG NIET

Defensie voert vanaf september dit jaar een zogeheten 'dienjaar' in voor gemotiveerde jongeren om hun persoonlijkheid te ontwikkelen. Het kan een opmaat zijn voor een baan bij de krijgsmacht. Meer dan anderhalf miljoen Nederlanders werden van 1950 tot 1997 opgeroepen voor militaire dienst. Voor sommigen een bezoeking en tijdsverspilling. Anderen hielden er levenslange vriendschappen aan over, leerden er discipline, samenwerken en doorzettingsvermogen. Ze veranderden er van jongen tot man.

Vertien maanden van je leven moest je je als jongeman in dienst stellen van het landsbelang. Wie niet afgekeurd werd, broederdienst had of onmisbaar was in het familiebedrijf, ging onder de wapenen. De één met fikse tegenzin, de ander keek ernaar uit.

'PA WAS ECHT TROTS OP ME'

Rob Oosterom (64) is net klaar met de havo als hij in 1980 in militaire dienst gaat. Terwijl sommigen van alles bedenken om eronderuit te komen - van krankzinnigheid tot zweetvoeten - ziet Rob er helemaal niet tegenop. Integendeel, hij heeft er juist veel zin in. "Ik werd geselecteerd voor een nieuw op te zetten eenheid: de special forces. Bij die stoere term

Rob Oosterom (eerste links).

Een sterke vakbond wist het verplicht salueren van meerderen en het afknippen van haar voor Nederlandse dienstplichtigen af te schaffen. Het leverde ons leger in het buitenland de bijnaam 'Long haired non saluting army' op. Het was een geuzennaam want onze militairen blonken bij internationale oefeningen meermaals uit door hun inzicht en improvisatievermogen.

had ik een romantisch beeld. Dat doet iets met je als je nog jong bent. Eerst zat ik in Veldhoven, daarna in 't Harde bij het 59ste tankbataljon. Ik leerde een tank besturen en zag waartoe zo'n ding in staat is. Mijn vader liet nooit zo merken dat hij iets leuk of goed aan me vond. Maar toen ik bij de cavalerie met de zwarte baretten kwam, was hij écht trots op me. Daar hadden veel Van Oosteroms bij gezeten; het was een soort familietraditie."

'JE LEERDE VAN ALLES'

"Ik was zo fanatiek bezig met mijn opleidingen en trainingen dat ik zelfs nog vier maanden bijtekende. Je leerde van alles: mijnen leggen, met explosieven werken, schieten met mitrailleurs en handwapens en oefeningen met veel ontberingen. Drie dagen bepakt en bezakt met elkaar op pad en zien te overleven zonder eten en drinken."

'TOEN BESEFTE IK HET NOG NIET'

Hoewel Rob heel gedreven is, kan hij ook nogal rebels zijn. Als gevolg daarvan moet hij voor straf twee dagen de stoep wegen. "Toen de ritmeester naar me toe kwam lopen, dacht ik: wat heb ik nú weer gedaan? Hij vroeg me als enige dienstplichtige mee te lopen in de erewacht. Koningin Juliana zou het nieuwe vaandel overdragen aan het tankbataljon. Het was haar laatste officiële daad. Ik oefende met de groep en moest die dag op onze ingestudeerde manier marcheren. Er waren internationale delegaties en ministers aanwezig. Het kwam op tv en in de kranten. Mijn vader weer trots natuurlijk. Toen ik zo jong was, besefte ik eigenlijk niet goed hoe bijzonder het was."

'IK HEB ER LATER VEEL AAN GEHAD IN MIJN WERK EN VRIENDSCHAPPEN'

'IK HEB ER VEEL PROFIJT VAN GEHAD'

Rob heeft later veel profijt gehad van zijn diensttijd. "Op de tank was ik bijvoorbeeld gewend om 24 uur wakker te zijn. Ik wist hoe je moest handelen bij signalen van vermoeidheid. Daardoor ben ik nog altijd goed in staat om lange stukken achtereen te rijden, zoals in één ruk door naar Spanje. De trainingen hebben me geleerd om te gaan met obstakels, met dat 'steentje in je schoen.' Ik herstel snel na tegenslagen, zoals drie jaar geleden een stukgelopen huwelijk. In dienst leerde ik ook kameraadschap, uithoudings- en doorzettingsvermogen, samenwerken als team. Als iemand in elkaar zakt met zware bepakking, help je. Je bent zo sterk als de zwakste schakel en laat een ander niet zitten. Niet je eigen ego vooropzetten, maar nederig zijn, ondergeschikt aan de groep. Daar heb ik later in mijn werk en vriendschappen veel aan gehad."

'IN ÉÉN KEER GESLAAGD...'

Leen Overweg (85) komt in december 1956 op voor militaire dienst met de lichte 56/6. Hij zit in het rekrutenkamp Zeeburg. Nee, een voorstander is hij niet van 'deze flauwekul' - de dienstplicht - maar goede herinneringen heeft hij wel. Hij beschouwt

het achteraf bezien als een soort actieve vakantie van achttien maanden lang. "Eén van de leukste dingen waren de lessen voor het rijbewijs. Dan ging je met

een paar kornuiten in de vierpersoons leswagen en dan per toerbeurt rijden in onder andere Amsterdam. Ik slaagde als enige van de vier in één keer. Dat kwam volgens mij doordat we vanuit Zeeburg altijd eerst naar een huisadres moesten. Daar verbleef de instructeur een kwartier, terwijl wij in de auto moesten wachten. Eén keer kwam hij het huis uit en zag ik dat zijn gulp wijd openstond. Met een knikje maakte ik hem daar attent op. Als cadeautje was ik geslaagd."

'DAT ZAL IK NOOIT VERGETEN'

Na vier maanden wordt Leen overgeplaatst naar Ermelo. Daar krijgt hij

Leen Overweg.

HET EFFECT VAN DE DIENSTPLICHT

Prof. dr. Jan Hoffenaar is hoogleraar Militaire Geschiedenis en hoofd Wetenschappelijk Onderzoek van het Nederlands Instituut voor Militaire Historie in Den Haag.

In hoeverre heeft de dienstplicht destijds een positief effect gehad op jonge mannen?

“Hoe mannen erop terugkijken hangt sterk af van waar zij geplaatst werden. De één verveelde zich stierlijk bij oefeningen, de ander had juist de tijd van zijn leven. Toch zijn er genoeg mensen te vinden die er goede en plezierige herinneringen aan hebben. Voor veel jongens was het de eerste keer dat ze buiten hun vertrouwde omgeving traden. Ze kwamen net van school en hadden nog geen werk; het leger was volledig buiten hun comfortzone. In dienst ontmoetten ze mensen uit allerlei streken van Nederland. Met deze lotgenoten moesten ze er samen iets van zien te maken. Daarin vonden ze gaandeweg hun draai en pasten zich aan. Zo leerden ze er ook discipline en samenwerken. Sommigen hielden altijd contact met jongens die ze gedurende hun dienstitijd ontmoetten. Het leverde levenslange vriendschappen op. Niet iedereen zal het toegeven, maar voor velen zal die periode helemaal geen verkeerde invloed hebben gehad.”

Ben u voorstander van het invoeren van een sociale dienstplicht?

“Het lijkt me geen verkeerde zaak als je iets voor de samenleving doet en leert dat je niet alleen voor jezelf leeft. Een sociale dienstplicht maakt je medeverantwoordelijk voor het in stand houden van Nederland. Overigens worden dienstplichtigen - sinds 2020 ook vrouwen - nog altijd ingeschreven. Ze hoeven alleen niet op te komen. Tenzij er oorlog zou komen; dan zou een inzet in potentie kunnen. De vraag is echter of je daar meteen wat aan hebt, want deze mensen hebben geen militaire opleiding gehad en zijn niet getraind. Defensie kent vanaf september 2023 wel een vrijwillig dienjaar voor jongeren en zij-instromers. Na een korte opleiding worden zij ingezet op bestaande functies, bijvoorbeeld bij vakgebieden als techniek en gezondheidszorg, maar ook gewoon als infanterist. Het kan ook opstap zijn naar een vaste baan bij Defensie.”

Het leger maakte weinig uitzonderingen dus ook Willem-Alexander en Pieter van Vollenhoven moesten aan hun dienstplicht voldoen.

bijbscholing om op een grote DAF-truck te kunnen rijden. “Dat ging blijkbaar goed, want de laatste twaalf maanden ben ik rij-instructeur geweest. ‘s Avonds gingen we meestal met een paar boys naar het centrum van Ermelo, vaak om onze soldij om te zetten in een lekker pilsje. Op een avond moesten we om tien uur op de kamer voor de bedden staan, omdat de officier van de wacht inspectie kwam houden. Om vijf voor tien tilden we één van de kamer-genoten, die flink zat was, op en trokken hem met de lus van zijn jack over een verticale pijler heen, zodat hij kon staan. Het was meer hangen. De controle-delegatie kwam binnen en meteen ontdekte de luitenant de moeilijk staande soldaat. Hij brulde - ja, dat deden ze altijd: ‘Doe eens een stap naar voren!’ De soldaat deed het en tot ieders verbazing kwam het hele stapelbed naar voren. Als je in de houding staat mag je niet lachen, maar toen de luitenant begon te lachen, brulden we allemaal mee. Het gieren werd nog erger toen het lusje brak en de arme soldaat snurkend op de grond lag. De hele week hebben we strafcorvee gehad. Het is één van die voorvallen uit de dienstitijd die ik mijn leven niet zal vergeten.”

‘IK BLEEK EEN C-GEVAL’

Na zes maanden autorijles te hebben gegeven, zal Leen worden bevorderd tot korporaal tweede klasse. Maar als hij zich bij het hoofd van het peloton meldt om zijn strepen op te halen, krijgt hij te horen dat het niet doorgaat. “Een van mijn beide ouders was lid geweest van de communistische partij en op het adres waar ik woonde werd ‘De Waarheid’ bezorgd. Dat maakte me tot een ‘C-geval’. Onze zoon is later bij de militaire politie geweest en heeft zijn promoties zonder problemen behaald. Dat C-gebeuren gold dus niet voor kleinkinderen, haha. Groet van een soldaat in ruste!” ■